

TRACTATUS QUARTUS

DE VITIIS ATQUE PECCATIS IN GENERE ET SPECIE AC DE CENSURIS

Postquam homo vidit quomodo sui in se actus efficiantur, et quibus regulis directricibus ad honestatem ordinentur, necessarium imprimis est, ut e regulis illis nunquam recedat, sicque malum evitet juxta illud: *Declina a malo*. Sed quomodo a regulis illis recedit homo, nisi per vitia ac peccata? Oportet igitur ut de iis disputemus; en Tractatus quartus. Duo autem hic maxime fluunt: 1. ut homo peccatum in natura sua agnoscat; 2. ut peccatorum præcipuas addiscat radices seu vitia principaliora, quæ sunt veluti peccatorum omnia capita.

Hinc duplex disputatio: 1^a de peccatis in genere; 2^a de peccatis in specie seu vitiiis capitalibus: ut autem magis a peccatis et vitiiis abhorreat christianus; 3^{am} addemus de Censuris, quæ sunt pænæ, quibus ab Ecclesia in foro etiam externo quædam graviora plectuntur.

DISPUTATIO PRIMA

DE VITIIS ATQUE PECCATIS IN GENERE

696. Q. 1. Quid est peccatum?

R. Peccatum improprie modo accipitur pro *hostia*, quæ pro peccatis offertur: sic Apostolus ait, quod Christus pro nobis peccatum fecit¹. Modo pro occasione peccati: sic Moyses vitulum aureum peccatum appellat². Modo pro effectu ac simul occasionali causa peccati: sic Apostolus concupiscentiam peccatum dicit³. Modo pro pænâ peccatis debita: sic Daniel vult, ut peccata eleemosynis redimantur⁴.

Proprie autem, sed generice acceptum peccatum idem est

¹ II Cor. v. — ² Exod. xxxiii. — ³ Rom. vii. — ⁴ Cap. iv.

ac quilibet defectus. Unde in ordine naturali monstra dicuntur peccata naturæ; in artibus opera defectuosa dicuntur peccata artis; in moralibus vero actus humani vitiosi simpliciter peccata dicuntur: quo sensu hic a nobis accipitur peccatum. Celebris autem est peccati definitio, quam tradit Augustinus: *Peccatum est dictum vel factum vel concupitum contra legem æternam*¹. Communiter tamen definiri solet peccatum: *Libera legis divinæ violatio; seu actus libere positus, vel libere omissus contra legem Dei*².

Dicitur: 1. *libera*; quia debet esse in voluntatis potestate actum illum ponere vel non ponere, alioquin numquam erit peccatum; cum tam ad merendum quam ad demerendum requiratur illa *indifferentiæ* libertas, quam homo agere possit et non agere: *Peccatum, inquit Angelicus, essentialiter consistit in actu liberi arbitrii*³.

2. *Legis; ubi enim non est lex, nec prævaricatio*⁴. Et quidem legis divinæ, quo nomine intelligitur lex omnis; nam quævis violatio etiam legis humanæ adversatur legi divinæ, clamante Apostolo: *Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit*⁵.

3. *Violatio*, ut indicetur formalis ratio peccati, quæ consistit in voluntario hominis recessu a recta agendorum, et omittendorum regula, sive in privatione ordinis, et rectitudinis⁶.

697. *Hæc definitio peccati (dices) non convenit peccato originali, cum non fuerit in nostra potestate illud ponere vel non ponere; ideoque nobis nullimode fuit liberum.* — R. Etsi originis peccatum

¹ L. XXII contra Faust., c. xxvii. Nomine *facti* vel *dicti* venit etiam omisio; cum male agat qui omittit quod omittere non debet. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. IV, n. 1. — Ferraris, *Bibliotheca*, v° Peccatum.

² Vitium et peccatum etsi promiscue usurpentur, proprie tamen, uti notat Angelicus, 1, 2, q. 71, differunt. Nam *peccatum* est ipse actus moraliter malus; *vitium* est habitus seu dispositio inclinans ad actum ipsum malum. Unde primum est quid pejus; cum actu male agere pejus sit, quam solum esse dispositum ad male agendum.

³ 1, 2, q. 77, a. 6. — ⁴ Rom. iv. — ⁵ Rom. xiii.

⁶ Non tamen peccatum est ipsum nihilum: *Peccatum non est pura privatio*, ait S. Thomas, 1, 2, q. 72, a. 1, *sed est actus debito ordine privatus.*

non fuerit in potestate nostra, ut sumus personæ singulares, fuit tamen in potestate nostra ut sumus membra totius naturæ humanæ, ideo liberum; cum nempe fuerit in potestate nostri capitis (quod sustinebat personam omnium) peccare vel non peccare. Hoc enim ipso, quo Deus constituendo Adamum caput nostrum naturale et morale, illi commisit voluntates nostras moraliter, et ipsi nos illi commisimus. Unde tradita definitio omnia peccata comprehendit, ac legitima est.

Adde: *Datur peccatum soli naturali rationi repugnans et mere philosophicum, uti vocant; ergo definitio non est recta.* — Aliqui discrimen posuerunt inter actum humanum, qui soli naturali hominis rationi adversatur, et actum qui adversatur legi divinæ: 1um peccatum philosophicum; 2um theologicum nuncupavere. Verum hæc opinio merito uti erronea diris devota est ab Alexandro VIII; nam etsi non pugnet peccatum per mentis præcisionem, id est abstrahendo, considerari posse uti pure repugnans rectæ rationi; nusquam tamen potest ab offensa Dei realiter separari. Nam qui peccat contra rectam rationem, simul et indivisibiliter peccat contra legem Dei¹; quia dictamen rectæ rationis est intimatio legis æternæ necessario prohibentis quod dedecet naturam rationalem. Ad rem Alphonsus noster: « Le motif de cette condamnation est clair, parce que personne ne peut savoir qu'il offense la loi naturelle sans avoir une connaissance au moins implicite et confuse du suprême législateur qui a fait cette loi naturelle; et cela suffit pour former le péché mortel théologique². »

698. Q. 2. *Quomodo peccatum generatim dividitur?*

R. Prima et generalis peccata divisio est in *originale* et *personale*. Originale est quod ab ipsa origine nostra in Adamo contraximus, et definitur: *Peccatum a primo parente in posteris per generationem transmissum*. Personale est quod committimus propria nostra, physica, et actuali voluntate. Hinc D. Anselmus: « Est peccatum a natura, et est peccatum

¹ Imo non tantum peccat in Deum uti *legislatorem*, cujus leges aspernatur, sed etiam uti *judicem*, cujus pœnas non pertimescit; uti *testem*, cujus præsentiam non reveretur; uti *dominum*, cujus servitatem detrectat; uti *benefactorem*, cujus beneficia contemnit: uti *ultimum finem*, ipsum in creaturis collocans. — Utique effective Deus lædi non potest juxta illud Jobi iii: *Si peccaveris, quid ei nocebit?* At affective mala hominis voluntate utique offenditur, quatenus homo sanctissima jura Dei violat, ejusque amicitiam practice contemnit. Nonne directe etiam veritas per mendacium læditur? attamen veritas in semetipsa semper remanet incorrupta; qui tamen mentitur, vere veritatem offendit.

² *Apologie*, ecc., v, n. 11.

a persona; itaque quod est a persona, potest dici *personale*; quod autem a natura *naturale*, quod dicitur *originale*¹. »

« La différence qui existe entre le péché originel et le péché personnel consiste en ce que le péché personnel se commet par la volonté physiquement propre, et que le péché originel est commis par une volonté physiquement étrangère, mais moralement propre. » Ita etiam S. Alphonsus².

CAPUT PRIMUM

DE PECCATO ORIGINALI

Art. I. — De peccati originalis existentia.

699. Q. *An peccati originalis existentia admittenda sit?*

R. Peccati originalis existentiam præcipue negarunt IV sæculo Pelagiani; VII Armeni; VIII Albanenses; XIII Albigenenses; XVI Zuwingliani aliique ex Novatoribus; et negant adhuc Sociniani et increduli. Verum de fide catholica est, *peccatum originale in omnes et singulos homines transfundi, qui via naturali ex Adamo descendunt, nisi privilegio speciali eximantur*.

Prob. 1. *Scriptura*: Regius Psaltes habet: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea*³. Atqui hujusmodi iniquitas atque peccatum, in quo David conceptum se dolet, non aliud esse potest, quam pec-

¹ *De Concept. Virg. et Orig. pecc.*, c. XXIII.

² *Opera Dogmatica* contro gli increduli pretesi riformati, sess. v.

³ Ps. i. In textu hebraico habetur numerus singularis *in iniquitate et in peccato*. Sed non officit quod ponatur plurale; tum quia peccatum originale est radix plurium peccatorum; tum quia in eo peccato plures e. graves fuerunt deformitates, nempe superbia, infidelitas, inobedientia, gula, etc. Attamen si quærat quodnam fuerit primum Adæ peccatum, dicimus illud fuisse non inobedientiam, sed superbiam simul includens ac causans inobedientiam. Audiens enim Adam, quod foret Deo similis comedendo de ligno vetito, in superbiam elatus ex motivo hujus assimilationis concepit voluntatem comedendi, et comedit

catum originale: *Numquid David* (ait S. Augustinus in hæc verba) *de adulterio natus erat, de Jesse viro justo et conjuge ipsius? Quid est, quod se dicit in iniquitate conceptum, nisi quia trahitur iniquitas ex Adam? Et Apostolus scribit: Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors; et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt*¹. Docet hic Apostolus per Adamum peccatum in mundum intrasse, non secus ac mortem; atqui mors intravit in omnes et singulos homines tam adultos quam parvulos, absque ullo discrimine. Ergo etiam peccatum originale; neque enim in parvulis actuale esse potest.

2. *Patribus*: unanimis sane fuit et perpetuus eorum consensus hac in re. Duos proferimus, Augustinum et Athanasium. — Primus contra Pelagium sic inquebat²: *Non ego finxi originale peccatum, quod Catholica fides credidit antiquitus; sed tu, qui hoc negas, sine dubio es novus hæreticus. Alter hæc habet: Ob Adam iniquitatem omnes, qui ab Adamo oriuntur, in iniquitatibus concipiuntur*³.

3. *Conciliis*: sufficiat omnium loco Tridentinum, cujus Patres sic decreverunt: *Si quis Adæ prævaricationem sibi soli et non ejus propagini asserit nocuisse, et acceptam a Deo sanctitatem et justitiam quam perdidit, sibi soli et non nobis etiam eum perdidisse, aut inquinatum illum per inobedientiæ peccatum, mortem et pœnas corporis tantum in omne genus humanum transfudisse, non autem et peccatum quod est mors animæ, anathema sit. Cum contradicat Apostolo dicenti: Per unum hominem peccatum intravit in mundum; et per pecca-*

¹ Rom. v. — ² De Nupt., l. II, c. XII.

³ In Ps. I. De fide est omnes omnino homines ab uno Adamo derivare: hoc est contra Peyrerium qui docuit Adamum et Evam esse tantummodo capita populi Israelitici, parentes autem gentilium alios fuisse homines antea creatos, quos proinde vocabat *Præ-Adamitas*. Sed hoc fabulosum est, ut patet ex toto Genesis contextu, et ex illo I Cor. xv: *Factus est primus homo Adam in animam viventem*. Unde Augustinus tract. IX in Joann.: *In ipso exordio Adam et Eva parentes omnium gentium erant, non tantummodo Judæorum*. — V. Billuart, *De Pecc. orig.* Digressio historica. — Bergier, *Dictionnaire de théologie*.

*tum mors: et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt*⁴.

4. *Ratione theologica*. Ac 1. Fides Catholica semper docuit Baptismum esse necessarium ad salutem æternam: atqui nulla esset talis necessitas, si peccatum originale non existeret; 2. Christus fuit Salvator atque Redemptor tam adultorum quam parvulorum: atqui sublato dogmate peccati originalis, talis dici non posset.

5. *Denique antiquæ traditionis vestigiis*, quæ apud omnes gentes etiam barbaras reperiuntur, uti ex historia apparet. Unde vel ipse Voltairius, ultro fatetur: *Casus hominis est fundamentum Theologiæ omnium pene antiquorum populorum*⁵ (A).

Diximus: 1. *Qui via naturali ex Adamo descendunt*, ut ita eximatur Christus, et alii qui per miraculum formarentur; nam isti tunc non descenderent per seminalem propagationem ab Adamo: *Revera*, ait Tridentinum, *homines nisi ex semine Adæ propagati nascerentur, non nascerentur injusti; cum ea propagatione per ipsum dum concipiuntur, propriam injustitiam contrahant*⁶.

2. *Nisi privilegio eximantur*, ut exempta fuit Maria; absit ut Eam includamus opus (ex Damiani) *quod solus Opifex supergreditur*⁷.

700. *Objicies 1: Concipi nulla ratione potest, quomodo peccatum originale in posteros traducatur; ergo repugnat illud admittere.*

R. 1. Latet quidem nos modus: *Ego istam quæstionem profundam sentio*, inquebat D. Augustinus: *libet me et hic exclamare quod Paulus: O altitudo divitiarum*⁸! Neque tamen ideo fas est aliquid concludere contra peccati originalis existentiam: secus eodem argumento negari posset commercium animæ cum corpore; quia minime innotescit, quomodo anima in corpus, et corpus vicissim in animam agat. Item adhesio partium in corpore; cum modus non agnoscat hujus adhesionis. Unde hic *magis curandum est*, ait idem S. Doctor, *sive in parvulis, sive in grandibus, quo anima sanetur auxilio.*

⁴ Sess. v, can. II. — V. Liguori, *Opera Dogmatica*, sess. v.

⁵ *Phil. de Fhist.*, ch. XVII. — Muzzarelli, *Il buon uso della logica in materia di religione*, op. xxv: peccato originale.

⁶ Tridentinum, sess. VI, c. III. — ⁷ *Serm. de Nat. B. V.*

⁸ *Serm. cccxv, de Bapt. parv.*

quam quo vitata sit merito¹: sane qui cecidit, non quærit quomodo ceciderit, sed quomodo surgat.

R. 2. Ceterum ad exponendum impenetrabile hoc mysterium varia sunt excogitata systemata. Alii dicunt ideo peccatum originale traduci, quia anima infunditur in corpus vitiatum: sicut liquor in vase vitato corrumpitur; sic ipsa anima dolet, si jungatur corpori vulnerato. Sed non admittendum; quia in hac hypothesi vitium corporis supponitur ante peccatum, cum tamen sit ipsius peccati effectus. — Alii volunt inter Deum et Adamum interfuisse pactum, cujus hæc conditio fuit, ut penes Adamum generis humani sors foret: admittunt insuper in omnibus posteris Adæ interpretativam quamdam voluntatem, vi cujus si exitissent, tale pactum libenter fuissent acceptaturi. Verum hoc pactum gratis omnino supponitur, et consensus voluntatis nondum existentis non potest puniri. — S. Thomas, cujus sententia communis evasit, docet Adam constitutum a Domino fuisse *caput naturale et morale totius generis humani, tum ad conservationem, tum ad amissionem justitiæ originalis*, ita ut, eo perseverante in bono, omnes nati fuissent justii; eo autem prævaricante, omnes nascerentur justitia originali exuti. Atque hinc jure merito agebat Augustinus, homines participes fieri peccati Adami *non proprietate actionis, sed contagione propaginis*. Sicut Rex a populo electus cum titulo hæreditatis, qui pactum fundamentale transgrediens et a potestate excidens, totam dynastiam suam in ruinam trahit; ita Adam, caput morale totius generis humani constitutus, omnes posteros suos, quorum sors et dignitas ejus fidelitati committebatur, secum perdidit.

701. Ex quo patet: — 1. quare Adam nocuerit peccando, quin prodesse potuerit pœnitendo. Nam ipse delevit quidem personale peccatum, quod in mala voluntate erat; at non potuit amplius auferre naturæ corruptionem, quæ a peccato necessario secuta est; — 2. quare cetera protoparentis peccata ad posteros non debuerint transmitti; semel justitia originali amissa, protoparens non amplius agebat uti caput morale hominum. Sic explicatur illud Ezechielis: *Filius non portabit iniquitatem patris*²; et alia ejusmodi; — 5. quomodo originale peccatum posteris sit voluntarium et proprium: *Omnes homines, ait Angelicus, qui nascuntur ex Adam, possunt considerari, ut unus homo, in quantum conveniunt in natura, quam a primo parente accipiunt...; ita ut multi homines ex Adam derivati sint tanquam multa membra unius corporis: actus autem unius membri corporalis, puta manus, non est voluntarius voluntate ipsius manus, sed*

¹ L. V, *Contra Julian.*, c. iv.

² Cap. xviii.

*voluntate animæ, quæ primo movet membrum. Unde homicidium, quod manus committit, non imputaretur manui ad peccatum, si consideraretur manus secundum se, ut divisa a corpore; sed imputatur ei, in quantum est aliquid hominis, quod movetur a primo principio motivo hominis. Sic igitur inordinatio, quæ est in isto homine ex Adam generato, non est voluntaria voluntate ipsius, sed voluntate primi parentis, qui movet motione generationis omnes, qui ex ejus origine derivantur; sicut voluntas animæ movet omnia membra ad actum. Unde sicut peccatum actuale, quod per membrum aliquod committitur, non est peccatum illius membri, nisi in quantum illud membrum est aliquid ipsius hominis, propter quod vocatur peccatum humanum; ita peccatum originale non est peccatum hujus personæ, nisi in quantum hæc persona recipit naturam a primo parente. Unde et vocatur peccatum naturæ, secundum illud Ephæsiarum, 2: Eramus natura filii iræ*¹.

Sed (dices) Deus potuitne statuere, ut voluntas Adæ esset habenda pro voluntate nostra? — R. Affirmative, et absque ulla injustitia; cum Deus sit supremus omnium Dominus, qui, ut ait S. Augustinus, *magis habet in sua potestate voluntates nostras, quam nos ipsi*: sicut nos possumus in alium transferre voluntatem nostram, ita Deus jure suo potuit, non requisito consensu nostro (cum tunc non essemus actu) transferre voluntates nostras in Adamum, non quatenus sumus singulares personæ; sic enim quisque habet voluntatem propriam et est arbiter sui, sed quatenus sumus membra totius naturæ ab Adamo propagandæ. Simile quid contingit in humanis, dum Princeps includit voluntatem minoris in voluntate tutoris, quantum ad actus civiles; aut dum magistratus agit nomine totius communitatis cum Rege, et illi exhibet juramentum fidelitatis.

702. Objicies 2: *Originali peccato semel admissio, malæ essent nuptiæ; quia per illas peccatum propagaretur.*

R. Cum Augustino: *Nuptiæ institutæ sunt causa generandi, non peccandi*²: unde non est per se, sed tantummodo per accidens, quod originale peccatum ex generatione sequatur. Neque refert, quod inde proles nascatur infecta; nam, uti ait S. Thomas, *melius est ei sic esse*

¹ 1, 2, q. 81, a. 7. — Et S. Alphonsus: « On dit que nous avons péché en Adam, en tant qu'Adam contenait dans sa fécondité la nature humaine, et que le choix de sa volonté avait pour conséquence l'état heureux ou malheureux de cette même nature: ainsi, en péchant, il fit que toute sa race naquit avec la tache et le désordre causés par son péché, en sorte que dans Adam la tache de la personne a souillé la nature; mais en nous, c'est la tache de la nature qui a souillé la personne. »

² L. IV, *De Nupt.*, c. xxvi.

*secundum naturam, quam nullo modo esse, præsertim cum possit per gratiam damnationem evadere*¹.

Neque injustus est Deus, qui transfusionem illam permittit; adest enim justa causa, nempe generis humani propagatio, cui abunde per redemptionem provisum fuit. Unde Apostolus habet: *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo omnes vivificabuntur*². Nempe sicut Adam fuit principium mortis, ita Christus est principium vitæ, quamvis per accidens non omnes ejus beneficium experiantur. Neque etiam pugnat, quod cum parentes baptizati amplius non habeant peccatum originale, illud tamen in posteros transmittant; quia cum parentes generent secundum corpus, non secundum mentem, nec quatenus sunt per Baptismum renovati, sed quatenus de vetustate primi peccati aliquid in mortali corpore retinent; ideo licet baptizati et sancti peccatum originale in prolem traducunt³.

703. Objicies 3: *Peccatum originale est in anima; anima autem non est ab Adamo nec a parentibus per generationem; sed a Deo creatur, ut decisum est in Lateranensi sub Leone X, sess. VIII. Ergo dicendum est a Deo animam vitari si revera originale peccatum in ea est.*

R. Peccatum originale traducitur per generationem, sed quatenus semen movet dispositive ad animam et ad ejus conjunctionem cum corpore, ex qua conjunctione fit hic homo, hæc natura humana. Per generationem itaque habetur et traducitur natura ab Adam seminaliter propagata, consequenter per concomitantiam seu resultantiam traducitur et culpa: quia traducitur natura privata justitia originali. *Humana autem natura, ait Angelicus, traducitur a parente in filium per traductionem carnis, cui postmodum anima infunditur; et ex hoc infectionem incurrit, quod sit cum carne traducta una natura. Si enim ei uniretur non ad constituendam naturam, sicut Angelus unitur corpori assumpto, infectionem non reciperet*⁴.

704. Objicies 4: *Injustus est Dominus, qui protoparentes nostros totamque progeniem obnoxios esse voluit periculo peccati, maxime cum præsciis esset tristissimi exitus.*

R. Justus, immo et munificus Dominus, qui protoparentes nostros libertate donavit, et tentavit eos, ut, si vellent, ea bene utendo, inveniret illos dignos se. Fefellit eventus: unde duo hic habemus, libertatem et ejus abusum; libertas porro est quidem nobilissimum donum Dei; at abusus libertatis est omnino alienus a dono et a donatore, sed

¹ 1, 2, q. 85, a. 1. — V. Moehler, *La simbolica*, t. I. — V. A. Breno, *Epitome manualis Missionariorum orientalium*, pars I^a.

² I Cor. xv. — ³ Angelicus, 1, 2, q. 81, a. 3.

⁴ Q. 3, *De Creat.*; a. 3, ad 5.

opus est deliberatum solius hominis, nec nisi per summam injuriam Deo imputari potest, qui potius et abusum vetat et punit. Illum utique præscivit Deus in hominibus (sicut et in angelis); sed præscivit etiam multos ex illis bene usuros esse, honorumque exercitio profuturos esse malos; et ideo libertatem eis non ademit, *potentius* (ut ait Augustinus) *et melius esse judicans etiam de malis benefacere, quam mala esse non sinere*¹.

Tentatio autem erat facile superabilis, tum respectu *ipsorum protoparentum*, qui utpote imbuti plenitudine scientiæ ac voluntatis rectitudine, prima fronte poterant et mendacium dæmonis cognoscere et illud propulsare²; tum respectu *loci* qui undique ipsis ostendebat magna Dei, ut ipsi ex corde servirent; tum respectu *rei*, ex tot enim tantisque arboribus, unam tantum eis interdixerat creator; tum ex parte *temporis*, quo enim recentior erat divini legis promulgatio, eo facilius fuerat contemptus salanicæ suggestionis; tum demum ex parte *modi*, non enim primo vir, sed mulier in periculo fuit, ut si vinceret, major esset tentatori confusio: si autem vinceretur, penes caput nostrum foret adhuc humanum genus salvare, vincendo vincitorem³.

705. Grave monitum sit: si in omnibus theologis disputationibus cavendum est a verborum novitate, ne inducatur confusio, disputationibus aditus aperiatur, errori fiat locus ac offendantur fideles, in præsentem maxime cavendum; cum in ea proprie fides christiana consistat. Qui amant novas in Theologia inducere voces seu *theologias*, audiant Patres Africanos in Epistola ad Theodorum Papam: *Certum est, quod tales sermonum novitates de malo amore gloriæ nascuntur. Dum sibi nonnulli volunt acuti, perspicaces et sapientes videri, quærunt quid novi proferant* (B).

Art. II. — De peccati originalis subjecto, natura et effectibus.

706. Q. 1. *Quodnam est subjectum peccati originalis?*

R. Peccati originalis subjectum sunt omnes homines naturaliter ab Adamo derivati, ut patet ex generalibus tum Scripturæ tum Patrum verbis: hinc Apostolus aperte docet, quod omnes in Adam peccaverunt. Est ergo contra fidem quod tradunt Calvinistæ, nempe peccatum originis filii fidelium non imputari, quia justitia parentum per eorum fidem ipsis

¹ *De Civit. Dei*, l. XXII, c. 1.

² *Ecclesi.* xvii.

³ V. Martinet, *Institutiones Theolog.*, vol. I, lib. II, a. 5.

communicatur; tunc enim frustra ipsi baptizarentur, si per parentum fidem essent justificati. Quare merito Tridentinum: *Si quis parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat, etiamsi fuerint a baptizatis parentibus orti, aut dicit in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lavacro necesse sit expiari... anathema sit*⁴.

Hoc tamen non impedit, quominus exceptionem faciamus pro Beatissima Virgine Maria: « On n'ôte rien à la vérité, dit Liguori, d'une règle générale par une exception de quelque objet particulier, qu'on a coutume de renfermer dans l'espèce lorsqu'on le veut, bien qu'il y ait quelque raison spéciale de ne pas le faire. » Sic quamvis generales sint istæ locutiones in Scripturis quoad actualia peccata: *Omnis homo mendax, non est homo qui non peccat*; nullus tamen hic Mariam comprehendit. — Imo de fide catholica est, *Beatissimam Virginem, quamvis ex Adamo carnali generatione descendat, a Deo tamen per gratiam prævenientem ab originali peccato fuisse præservatam vi redemptionis futuræ, eo instanti quo formata fuit; ita ut labem peccati nunquam de facto haberit* (C).

1. Id manifestum est ex verbis, quæ Genesis III leguntur post protoparentum nostrorum lapsum, dum Deus serpentem seu diabolum originalis peccati auctorem alloquitur: *Inimicitias ponam inter te et mulierem, et semen tuum et semen illius; ipsa conteret caput tuum, et tu insidiaberis calcaneo ejus*. In prima textus parte denuntiatur identitas inimiciarum inter dæmonem et semen mulieris, ac inter dæmonem et mulierem ipsam; atqui inimiciæ inter dæmonem et semen mulieris, id est Christum, fuerunt absolutæ, perpetuæ, quæ nullam præcedentem amicitiam admittunt: ergo tales sint oportet etiam mulieris seu Mariæ inimiciæ cum dæmone; tales autem non fuissent, si B. Virgo vel unico instanti subjacisset peccato. In secunda parte denuntiatur effectus prædictarum inimiciarum, id est triumphus quem mulier virtute seminis sui, nempe Christi, plenum refert. Sed

⁴ Sess. v, can. 1.

hic triumphus plenus non fuisset, si dæmon veneno suo seu peccato mulierem infexisset; hac enim in hypothesis non ipsa caput contrivisset serpentis; sed dæmon contrivisset caput mulieris, seu B. Virginis¹.

Veritas confirmatur ex verbis Gabrielis archangeli ad ipsam Virginem: *Ave gratia plena;... invenisti gratiam apud Deum*; et Elisabeth: *Benedicta inter mulieres*². At quomodo ipsa gratia plena, quomodo invenire potuit gratiam apud Deum, quomodo adeo accepta Deo, atque supra ceteras mulieres benedicta, quomodo uno verbo adeo sublimata, laudata, honorificata, si aliquid novi, aliquid magni et singularis non contigisset in Virgine Maria? Ita hæc verba exposuerunt Origenes, S. Ambrosius, S. Sophronius hierosolymitanus, S. Andreas Cretensis, S. Joannes Damascenus et alii, uti videre est penes Passaglia: qui docent B. Virginem per gratiæ plenitudinem quam ipsa consecuta est, ac benedictionem illam, fieri prorsus singularem inter creaturas omnes, puriorum cælestibus agminibus, omnisque labis expertem.

2. Id probat auctoritas Pontificum Sixti IV, Pii V, Pauli V, Gregorii XV et Alexandri VII, qui declarant toto se animo piam sequi sententiam, Conceptionis Missam et Officium approbando, et indulgentias concedendo³. Et Gregorius XVI, postulantis Episcopis quam libentissime facultatem tribuit, ut in Lauretanis Litaniis, et in ipsa Missæ præfatione Immaculatus Virginis proclamaretur Conceptus, atque adeo lex

¹ In hebraico textu et samaritano, ac alexandrina versione, loco ipsa legitur *ipsum* (semen nempe mulieris) aut *ipse* (Christus videlicet); sed hoc parum refert ad rei substantiam; non enim vis probationis pendet ex voce ipsa vel ipsum, sed ex inimicitia absoluta, et perpetua filii et matris adversus dæmonem, ex qua sequitur et filium et matrem perfecte et plene de dæmone triumphasse, licet ex diverso titulo, nempe Filium virtute propria, matrem virtute Filii. Ceterum vero catholico est præferenda lectio Vulgatæ versionis, quæ authentica declarata a Tridentino atque proposita authentica fuit a Sixto V et Clemente VIII; et illius lectionis fundamenta gravissima exponunt Catholici controversistæ et expositores, Bellarminus, Bonfrerius, etc.

² Luc. 1 et v.

³ Imo triginta et amplius numerantur Pontifices qui promoverunt piam sententiam, et cultum Virginis immaculatæ. — V. Piazza, *Causa immaculatæ Conceptionis*; et Perrone, *De Deo creatore*.

credendi ipsa supplicandi lege statueretur. Tandem Pius IX proprium de Immaculata Conceptione Officium die 2 feb. anno 1849 pro Universa Ecclesia lætissimo prorsus animo concessit; die autem 8 dec. anno 1854 Apostolicis Litteris *Ineffabilis Deus*, dogmaticam definitionem (616 archiepiscopis et episcopis una cum eorum clero hanc veritatem jam profitentibus) toto plaudente catholico orbe dedit, promulgavit: *Ad honorem Sanctæ et individuæ Trinitatis, ad decus et ornamentum Virginis Deiparæ, ad exaltationem Fidei catholicæ et Christianæ Religionis augmentum, auctoritate Domini Nostri Jesu Christi, beatorum Apostolorum Petri et Pauli, ac Nostra declaramus, pronuntiamus et definimus doctrinam, quæ tenet Beatissimam Virginem Mariam in primo instanti suæ Conceptionis fuisse singulari omnipotentis Dei gratia et privilegio, intuitu meritorum Christi Jesu Salvatoris humani generis, ab omni originalis culpæ labe præservatam, immunem, esse a Deo revelatam, atque idcirco ab omnibus fidelibus firmiter constanterque credendam.*

3. Id firmant Concilia. Inter cetera Toletanum anno 654, ubi receptum fuit Breviarium a S. Isidoro Archiepiscopo reformatum, in quo quidem B. M. Virginis *immunitas ab originali prædicatur*. Trullanum anno 692, quod quidem liturgia S. Jacobi Apostoli nuncupata utebatur; in ea autem Beata Virgo vocatur *sanctissima, immaculata*. Et Nicænum II generale (anno 787) definit: *Si quis non confitetur sanctam semperque Virginem Mariam proprie ac vere Dei genitricem sublimiorem esse omni visibili et invisibili creatura, anathema sit*. At quomodo Virgo posset dici *sublimior* omnibus creaturis etiam angelicis, si aliquando foedata fuisset a culpa originali, ideoque gratiæ expers et Dei inimica? Tandem Tridentinum anno 1542 cum dogmaticum de peccato originali ederet Decretum, solemniter declaravit, *non esse suæ intentionis in decreto ipso comprehendere Dei Genitricem Mariam*. *Hac enim declaratione*, ait Pius PP. IX citatis Litteris, *Tridentini Patres, ipsam Beatissimam Virginem ab originali labe solutam pro rerum temporumque adjunctis satis innuerunt, atque adeo perspicue significarunt, nihil ex divinis Litteris, nihil ex Traditione, Patrumque auctoritate rite*

afferri posse, quod tantæ Virginis prærogativæ quovis modo refragetur.

4. Habemus SS. Patrum testimonium, qui utique conceptis verbis id non adstruunt, cum nulla hac de re tum exorta esset controversia: sed veritatem ut certam supponunt ob generalia, quibus loquuntur, verba. S. Ephrem ait (anno 370): *Immaculata et intemerata, incorrupta et prorsus pudica, atque ab omni sorde ac labe peccati alienissima Virgo*¹. S. Joannes Damascenus (ex Calmet locupletissimus sententiarum totius græcæ Ecclesiæ testis, atque doctrinæ præcedentium Patrum custos fidissimus), loquens de Virginis Conceptione aperte ait (anno 735): *Natura gratiam antevertere ausa non est, sed tantisper expectavit, dum gratiæ fructum suum produxisset*². S. Petrus Damiani (anno 1070) ait³: *Caro Virginis ex Adam sumpta maculam Adam non admisit* (D).

5. Adde universalis Ecclesiæ praxim, nam ubique Festum Immaculatae Conceptionis, ubique sodalitates, vel pia exercitia in honorem hujusce mysterii extabant, etiam nondum data dogmatica definitione. Adde liturgias orientalis et occidentalis Ecclesiæ, panegyricas orationes, hymnos qui publice decantantur, in quibus omnibus B. Virgo (uti res meridiana luce clarior) ab omni labe originali immunis prædicatur, laudatur, extollitur. — Adde celebriores orbis Universitates, Religiosorum Ordinum votum, Principum devotionem pro immaculata Virginis conceptione. — Adde communem fidelium sensum, qui, dicente Cano, *in quæstione fidei haud levem facit fidem*⁴; impossibile est enim, quod omnes fallantur: idque maxime, si locis ac tempore sint dissiti, indole dispares, ac moribus diversi, et tamen in unum semper conveniant⁵. — Adde factas revelationes, et acta per Deum prodigia, in cultum videlicet B. M. Virginis sine labe originali conceptæ.

Adde vel ipsam rationis congruentiam. Decuit enim, ut Deus sanctitatis amator sibi talem eligeret Matrem, quæ om-

¹ In Orat. ad *Sanctiss. Dei Genitricem*. — ² Orat. 1, *De Nativ. Virg.*

³ Serm. *De Assumpt.* — ⁴ *De loc. Theol.*, l. V, cap. ult.

⁵ V, Petavius, *De Incarnat.*, l. XIV, c. II, n. 10.

nino esset sancta. Decuit, ut Sanctorum Regina, inferorum Dominatrix, Domini Genitrix ne uno instanti diceretur sub potestate dæmonis : *Si Dominus*, ait D. Anselmus, *castaneæ confert, ut inter spinas, remota compunctione, recipiatur, alatur et formetur; non poterit hoc dare humano quod sibi parabat templo, in quo corporaliter habitaret, ut licet inter spinas peccatorum conciperetur, ab ipsis tamen spinarum aculeis omnimode exors redderetur? plane potuit et voluit; quod si voluit et fecit*¹.

707. Q. 2. *In quonam peccati originalis natura collocanda est?*²

R. Circa naturam peccati originalis non una Catholicorum sententia. Plures antiqui illam reponunt in prava quadam ac morbida carnis qualitate, quæ in animam transierit; sed hoc est potius effectus quam essentia peccati. Alii peccati originalis naturam ponunt in habitu inclinante hominem in bonum commutabile, ut in ultimum finem; non tamen recte, hæc enim inclinatio est iterum effectus peccati, non ipsum peccatum. Alii aliter sentiunt. Sed communis evasit sententia Angelici, qui docet, quod originale peccatum formaliter est privatio justitiæ originalis, quatenus superiorem animæ partem rectificabat in ordine ad Deum. Materialiter autem est

¹ Liber *De Concept. B. M.*, cap. iv.

² Plura hic sunt Novatorum placita, quæ Catholicis repudiare ac condemnare debet: « Il doit désavouer et condamner l'opinion de Matthias, luthérien illyrien, affirmant que le péché originel n'est autre chose que la substance de l'âme humaine corrompue par le péché d'Adam; dans cette hypothèse, le Dieu créateur de l'âme serait l'auteur du péché dans les descendants du premier homme. Il doit désavouer et condamner l'opinion de Pighio, qui soutenait que le péché originel était le péché actuel d'Adam, qui nous était imputé intrinsèquement, puisque, comme le susdit concile l'enseigne, ce péché est propre à chacun, *inest unicuique proprium*. Il doit désavouer et condamner l'erreur des Pélagiens, qui faisaient consister le péché originel dans le seul *reatus pœnæ*, tandis que la peine suppose la faute. Il doit pareillement rejeter et condamner l'assertion des luthériens et des calvinistes, qui affirment que la concupiscence constitue formellement le péché originel, parce que, dans une semblable supposition, le péché originel persévérerait après le baptême, et que, contrairement à la doctrine expresse de l'Église, il n'y aurait d'effacé que l'imputation extérieure de ce même péché. » Ita Giudice, *Dottrina teologica sul peccato originale e suoi connessi*, ecc., § 2. Genova, 1850.

ipsa concupiscentia, seu carnis et virium inferiorum animæ deordinatio.

Quod ut bene intelligatur, sciendum justitiam originalem nihil aliud fuisse, quam perfectam totius hominis rectitudinem, quæ tria hæc complectebatur : 1. perfectam voluntatis subjectionem ad Deum, et conjunctionem cum eo per gratiam et charitatem; 2. perfectam subjectionem inferiorum animæ virium ad rationem, ita ut nullo unquam inordinato affectionum motu illa perturbaretur; 3. subjectionem item corporis ad ipsam animam, et exemptionem a morte et a quovis morbo.

Ex quibus hæc sequuntur : — 1. peccatum originis formaliter sumptum in omnibus esse æquale, ex parte nempe aversionis a Deo et carentiæ gratiæ; cum æqualiter in omnibus fuerit solutum vinculum originalis justitiæ. Aliunde omnes voluntates æqualiter in Adami voluntate continebantur: nec ulla ratio est, cur ad unum magis, quam ad alium pertineat illius prævaricatio; — 2. peccatum originis materialiter sumptum diversum esse : *Soluto vinculo originalis justitiæ*, ait Angelicus, *sub quo quodam ordine omnes vires animæ continebantur, unaquæque vis animæ tendit in suum proprium motum, et tanto vehementior, quanto fuerit fortior. Contingit autem vires aliquas animæ esse fortiores in uno, quam in alio propter diversas corporis complexiones*¹. Veluti si diversis equis tollatur frenum, unusquisque eorum præceps fertur; sed unus alio velocior, prout vivacius est temperamentum.

708. Q. 3. *Quot sunt peccati originalis effectus?*

R. In præsenti vita effectus peccati originalis et corpus et animam afficiunt; Tridentinum enim Concilium docet *totum Adam per illam prævaricationis offensam secundum corpus et animam in deterius commutatum fuisse*².

1. Effectus ex parte corporis sunt ærumnæ, morbi et ipsa mors : licet enim corpus nostrum ex contrariis compactum naturaliter esset corrumpendum; Deus tamen benignitate sua dederat per justitiæ originalis donum, ut dissolutio impediretur lignum vitæ vescendo³. *Posse non mori Adamo præstatur de ligno vitæ, non de constitutione naturæ*, ait Augustinus⁴. At semel amissa originali justitia, corpus in

¹ 1, 2, q. 82, a. 4.

² Sess. v, can. 1. — ³ Gen. ii. — ⁴ Lib. VI, *De Gent. ad litt.*, c. xxvi.